De ongezouten waarheid?

BRUGSE ACHTERHAVEN ONTHULT SPOREN VAN ROMEINSE ZOUTZIEDERS

Archeologen aan het werk in 1904 bij een houten raamwerk dat in de Romeinse tijd gebruikt werd om zout uit te dampen
© Stad Brugge, Gillès de Pélichy

Het grote, economische belang van de Vlaamse kustvlakte in de Romeinse periode was al langer bekend. Wat de Romeinen daar precies deden en hoe ze zich organiseerden is weliswaar in raadsels gehuld. Aan de hand van een opgraving in de polders van de Brugse achterhaven tracht Raakvlak, bijna 2000 jaar na datum, een tipje van deze sluier op te lichten.

Tijdens havenwerken in 1904 op het strand van Zeebrugge legden arbeiders een indrukwekkend houten raamwerk bloot. Het werd gebruikt om het zoute zeewater uit te dampen. Zout, van groot belang om voedsel te bewaren, was in de Romeinse periode een erg kostbaar product. De houten constructie van Zeebrugge vormt samen met gelijkaardige bouwsels in Raversijde, Leffinge en Kapelle in Zeeuws-Vlaanderen, één van de weinige archeologische sites met sporen van Romeinse zoutwinning in de regio.

MENAPIËRS EN ZOUTWINNING

In de Romeinse periode is de Menapische kuststreek een regio met vooral seizoensgebonden ontginning en productie. De lokale bevolking doet er aan mossel- en oesterpluk, men produceert er de bekende vissaus en op de schorren worden schapen gehoed. Het is echter de zoutwinning in de streek die de aandacht van de Romeinse overheerser trekt. Binnen de kortste keren wordt het winnen van zout een staatsmonopolie. De belangrijkste aanwijzing voor zoutwinning is het zogenaamde *briquetage*. Dit zijn uit aardewerk vervaardigde, massieve containers die in verschillende vormen voorkomen en dienden om het zoute zeewater te laten verdampen.

Toen de plannen voor de nieuwe snelweg A11 op tafel kwamen, waren de archeologen van Raakvlak dan ook enthousiast. Op het tien kilometer lange traject werd vanaf 2010 een groot archeologisch project op touw gezet. Ar-

De opgraving in de Brugse achterhaven © Raakvlak

Reconstructie van zoutwinning in de ijzertijd. Romeinse zoutwinners gebruikten gelijksoortig aardewerk en methodes © Johan Rommelaere

Archeologen onderzoeken een bodemprofiel waarop duidelijk het veen zichtbaar is © Raakvlak

cheologen ontdekten bovenop de gekende veenafzettingen langs een zandrug bij de Zonnebloemweg een grote hoeveelheid *briquetage*-materiaal. Dat wekte het vermoeden van de aanwezigheid van een nog ongekende zoutwinningssite.

EEN HOOP BRIQUETAGE

In juni 2013 vond een opgravingsploeg de bijhorende, bescheiden nederzetting. Een relatief klein, houten gebouw van 5,75m op 3m bevond zich op de zandrug. Een waterput met daarin een goed bewaarde gevlochten mand flankeerde deze constructie. Het is tot nog toe de eerste Romeinse waterput die in de kuststreek werd ontdekt. De inhoud van de mand werd op het terrein zorgvuldig verzameld. Deze verschaft immers waardevolle informatie over het landschap rond de nederzetting. Naast vlas, gebruikt voor het maken van textiel of touw, werden ook fragmenten van granen, framboos en dille teruggevonden. Dille verscheen pas in de Romeinse periode in onze streken en werd hier geïntroduceerd als keukenkruid.

Langs de zandrug, in het veen, waren drie parallelle veenwinningskuilen gegraven. Een groot aantal brokken verbrande turf toont aan dat men het veen ter plaatse als brandstof gebruikte. Bovenop het veen bevond zich ook een grote concentratie aardewerk, waaronder heel wat *briquetage*. Het aardewerk omvatte veelal eenvoudige, handgevormde potten, maar ook enkele fragmenten luxe-aardewerk. De concentratie is te dateren tussen de tweede helft van de 1ste eeuw en de tweede helft van de 3de eeuw.

ZOUT EN SEIZOENSARBEID

Het onderzoek geeft een nieuwe kijk op leven en werken in de kuststreek tijdens de Romeinse periode. Zoutzieders vestigden zich tijdelijk, waarschijnlijk seizoensgebonden, op weloverwogen plekken in de kuststreek. Men verkoos de top van de zandrug, de plaats met de droogste en meest stabiele ondergrond. Op de weinige beschikbare ruimte werd een kleine nederzetting ingericht. De aanwezigheid van luxe-aardewerk verraadt enige welstand en comfort. De ambachtelijke activiteiten vonden plaats bovenop het veen. De stukken *briquetage* tonen aan dat de site in de eerste plaats diende als zoutziederij en de veenwinningskuilen wijzen op het gebruik van veen als brandstof bij het verdampen van het zoute zeewater.

Dieter Verwerft en Mieke Van Eenoo